

Beredskapsenheten Svanhovd

Beredskapsenheten på Svanhovd ble etablert i 1993 og er i dag en av Strålevernets to regionale enheter. Enheten har arbeidsoppgaver knyttet til regional atomulykkeberedskap, overvåkning av radioaktiv forurensning og informasjons- og kunnskapsformidling. Enheten har lokaler i Svanhovd miljøsenter på Svanvik - få kilometer fra den russiske grense - og ble opprettet som et resultat av økt fokus på atomberedskap i de nordlige områder.

Beredskapsenheten ligger i vakre omgivelser på Svanhovd miljøsenter i Pasvikdalen. Foto: Svanhovd miljøsenter

Statens strålevern i nord

Beredskapsenheten på Svanhovd var den første regionale enheten i Strålevernet og ble opprettet i 1993 som følge av økt fokus på atomberedskap i de nordlige områder. I februar 1999 ble det besluttet å etablere en miljøenhet i Polarmiljø-senteret i Tromsø med radioaktiv forurensning i miljøet i nord som fokus. Viktige oppgaver i Tromsø er forskning, overvåkning, konsekvensvurderinger samt å bidra til økt kunnskap om kilder, transport og opptaksmekanismer for radioaktiv forurensning i arktiske områder. Statens strålevern har hovedkontor på Østerås i Bærum med rundt 90 ansatte. Strålevernet er

organisert under Helsedepartementet og er landets fagmyndighet på området strålevern og atomsikkerhet. Strålevernet er også fagdirektorat for Miljøverndepartementet på området radioaktiv forurensning i det ytre miljø.

Beredskapsenheten på Svanhovd

Beredskapsenheten bistår og styrker den regionale og lokale atomberedskap, og har i tillegg viktige oppgaver knyttet til kartlegging av radioaktivitet i miljøet. Formidling av informasjon og kunnskap innen Strålevernets fagområde er også en sentral oppgave. Strålevernet har tre ansatte med kunnskap om strålevern, beredskap og

radioökolog lokalisert i Svanhovd miljøsenner på Svanvik, fire mil fra Kirkenes. Administrativt er enheten en del av Seksjon beredskap i Avdeling beredskap og miljø.

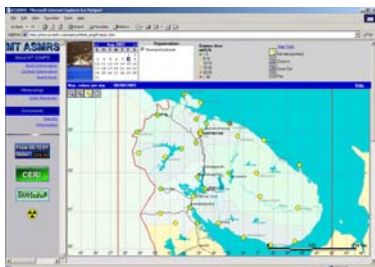
Regional atomulykkeberedskap

Strålevernets beredskapsenhet har en sentral rolle i forbindelse med oppbygging og vedlikehold av atomulykkeberedskapen i Norge, med et spesielt fokus på den regionale og lokale beredskapen.

Dette innebærer spesielt:

- å bistå fylkesmennene i de tre nordligste fylkene med veiledning i forbindelse med planarbeid og øvelser,
- å informere fylkesmenn, kommuner, sivilforsvaret og andre med beredskapsansvar om atomberedskap,
- å ha kontakt med det norske Generalkonsulatet i Murmansk og russiske myndigheter med beredskapsansvar,
- å overvåke egne, nordiske og russiske målenettverk,
- å bistå lokale myndigheter i arbeidet med å hindre smugling av radioaktivt og spaltbart materiale.

Enheten er del av sekretariatet for Kriseutvalget ved atomulykker og har dermed også nasjonale beredskapsoppgaver og deltar i sekretariatsfunksjoner og nordisk beredskapsarbeid. Videre deltar enheten i planlegging, gjennomføring og evaluering av større og mindre øvelser, både nasjonalt og internasjonalt.

Russisk målenettverk på nett: <http://mtrs.ecoinfo.ru>

Katastrofeøvelsen "Trang radiator" i Tromsø 2002 tok i bruk Sivilforsvarets rensenhet etter en simulert ulykke med en Tc-generator på vei til UNN. Foto: Statens strålevern

Miljøovervåkning

Beredskapsenheten er involvert i terrestriske og marine overvåkningsprogrammer. Det er opprettet en kyststasjon ved Grense Jakobselv etter Kursk-ulykken der det hentes prøver av sjøvann for analyse hvert kvartal. Fra samme sted tas prøver av tang og tare til technetium-analyser i forbindelse med utslipp fra Sellafield.

Innsamling av grisetang fra Grense Jakobselv.

Foto: Statens strålevern

Overvåkning av ferskvannsfisk, sopp og næringskjeder som lav - rein - menneske er spesielt viktig. Beredskapsenheten samler inn prøver og analyserer disse. Enheten deltar også i målinger av cesium-137 i reindriftsutøvere i Kautokeino, i Fylkesmannens prosjekt for kartlegging av radioaktivitet i utmarksprodukter og er med i det nasjonale nettverket for

overvåkning av radioaktivitet i næringsmidler, LORAKON.

"Helkroppsmålinger" av reindrifstøvere fra Kautokeino har pågått siden 1965. Foto: Statens strålevern

Beredskapsenheten har ansvaret for Strålevernets luftovervåkning som består av et nettverk av fem overvåkningsstasjoner (luftsugere) plassert forskjellige steder i landet. Disse luftsugerne har også et online måleinstrument som måler strålenivået i sann tid på stedet. Om en forhåndsdefinert grense overstiges, vil dette utløse en alarm.

Filterskifte på Beredskapsenhetens luftsuger på Svanhovd. Foto: Statens strålevern

Beredskapsenhetens målelaboratorium

Beredskapsenhetens laboratoriefasiliteter omfatter et målelaboratorium for radioaktivitetsanalyser samt tilgang til felles laboratorium ved Svanhovd miljøseniter. Instrumenteringen består bl.a. av avanserte gammadetektorer med både

høy og lav oppløsning og en rekke håndinstrumenter til bruk i felt dersom beredskapsrelaterte situasjoner eller ulykker skulle oppstå. Laboratoriet vil, med den eksisterende instrumentering og kompetanse, på denne måten være en styrke for landsdelen dersom en atom- eller strålingsulykke skulle finne sted. I tillegg er enheten en ressurs for andre etater i regionen innen måling av radioaktivitet.

Beredskapsenhetens målelaboratorium med to gammadetektorer. Foto: Statens strålevern

Målelaboratoriet og kvalitetsikringssystemet ble akkreditert i 2000 og er årlig med på sammenlignbare laboratorieprøvinger som sikrer god kvalitet på målingene.

Samarbeid med Nordvest-Russland

Den norsk-russiske ekspertgruppen for undersøkelser av radioaktiv forurensning i nordlige områder ble etablert i 1992, og ligger under den blandete norsk-russiske miljøvernkommissjonen. Den ble opprettet som et resultat av nye opplysninger høsten 1990 om dumping av radioaktivt materiale i Barents- og Karahavet og behovet for et nærmere samarbeid med Russland om kartlegging og konsekvensvurderinger av radioaktiv forurensning.

Handlingsplanen for atomsaker, som er regjeringens oppfølging av Stortingsmelding nr. 34 (1993-94), er norske myndigheters viktigste virkemiddel for samarbeid om atomsikkerhet og forhindring av radioaktiv forurensning ved

kjernekraft-virksomheter i Øst-Europa og tidligere Sovjetunionen. Beredskapsenheten er engasjert i det norsk-russiske samarbeidet og har siden oppstarten vært involvert i en rekke prosjekter, blant annet:

- oppgradering av sikkerheten ved Kola kjernekraftverk,
- etablering av automatisk målenettverk på Kola-halvøya,
- oppgradering av eksisterende rensanlegg for flytende radioaktivt avfall på Atomflot - Murmansk,
- kontroll ved Storskog grensestasjon for å hindre smugling av radioaktivt materiale
- utredning av avfallssituasjonen i Andrejeva-bukta,
- erstatte strontium-90 kilder fra fyrlykter langs Kola-kysten med solcellepaneler,
- varsling fra Kola kjernekraftverk og isbryterflåten.

Beredskapsenhetens bidrag i prosjektene er viktig for å i vareta strålevernaspekter i det regionale samarbeidet.

Russisk fyrlykt på Kola-halvøya med nylig installert solcellepanel. Foto: Fylkesmannen i Finnmark

Informasjons- og kunnskapsformidling

Informasjon og kunnskapsformidling er viktige oppgaver for Beredskapsenheten. Foredrag om atomtruslene i nord og den norske beredskapen holdes i forbindelse med møter og seminarer for

mange ulike grupper. Enheten arrangerer seminarer og kurs innenfor Strålevernets fagområde, som f. eks innen atomberedskap, bruk av måleinstrumenter og generelt strålevern for etater med beredskapsansvar som sivilforsvaret, tollvesenet, politiet, forsvaret og sykehusene. Bistand til media er også en viktig oppgave, både i det daglige og ved hendelser; bl.a. var Kursk-ulykken i 2000 en utfordring for enheten.

Fremtiden på Svanhovd

Strålevernets beredskapsenhet er en ressurs i nord innen sitt fagområde. Lokalt og regionalt beredskapsarbeid vil fortsatt være viktig. Samtidig skjer det en internasjonalisering av beredskapsarbeidet, der samarbeidet med Russland er særlig prioritert.

Grensekontroll ved Storskog med måleinstrumentet "Automess". Foto: Storskog grensestasjon

Kontakt Beredskapsenheten Svanhovd:

Statens strålevern
Beredskapsenheten Svanhovd
N-9925 Svanvik

Tel: 78 97 36 10 Fax: 78 99 51 80
E-post: svanhovd@nrpa.no

Internett: www.nrpa.no
www.svanhovd.no